

1. Uvod

Za sejo Foruma za Goriško 5-5-2010 prilagam uvodnik za spodbuditev razprave o Strategiji razvoja iger na srečo v Sloveniji. Razpravo naj bi člani Foruma osredotočili predvsem na politične vidike tega dokumenta in ne na strokovne utemeljitve ali rešitve. Mag. Boris Nemec* je sodeloval pri pripravi tega dokumenta kot član strateške skupine Ministrstva za finance oz. ministra dr. Franca Križaniča, zato je razumljivo, da temeljne rešitve in opredelitve v tem dokumentu zagovarja in brani.

2. Teze za razpravo: Privatizacija slovenskih igralnic DA ali NE

2.1.

Slovenija je edina dežela na svetu, ki je zadržala državne igralnice po demokratičnih spremembah in hkrati dovolila tudi privatne igralnice (uradno igralni saloni). Čeprav je vsakemu jasno, da bi morala država, potem ko se je odločila za odpiranje privatnih igralnic, čim prej pripraviti projekt postopne privatizacije državnih igralnic, dokler so imele še visoko ceno, se to ni zgodilo. Cilj političnih elit oz. njenega ozadja je bil, da se postopoma prelije premoženje državnih igralnic v privatne igralnice, saj domači kupci niso imeli stotin milijonov €, da bi jih vlagali v nakup ali dokapitalizacijo igralnic in jih tako razvili v vabljive turistične destinacije za večdnevno bivanje. Nekateri slovenski ekonomisti pa so javnost namerno zavajali z »slovenskim nacionalnim interesom«, da so le Slovenci najboljši lastniki slovenskih gospodarskih družb, pa četudi nimajo ne znanja ne denarja. Razumljivo, da morajo njihovo »po-lastninjenje premoženja« plačati državljani RS bodisi na račun nižjih plač in pokojnin. Proces »po-lastninjenja premoženja« še ni zaključen in zato nekateri politiki zagovarjajo, da morajo sedanje igralnice, ki so v lasti države ostati še naprej v lasti države oz. državnih skladov KAD, SOD ter občin.

Ministrstvo za finance v objavljenem osnutku Strategije zagovarja privatizacijo državnih igralnic, da bi napravil konec sedanjim zakonskim anomalijam, ki dopuščajo korupcijsko delovanje.

2.2

Sedanji Zakon o igrah na srečo določa, da sta država in občina prejemnik vseh obdavčitev od iger na srečo (davek od iger, koncesijski davek, vstopni DDV..), ki jih plačujejo tako državne kot privatne igralnice in sicer od bruto igralniških prihodkov. Navedene zelo visoke dajatve prejme državni in občinski proračun ne glede na poslovno uspešnost igralniških družb. Te dajatve se prav nič ne znižajo, četudi imajo igralniške družbe izgube, odpuščajo, znižujejo plače zaposlenim, ukinjajo regrese ali plač niti ne plačujejo redno. Seveda bi bilo to razumljivo za privatne družbe, kot so to igralni saloni. V primeru državnih igralnic pa so prav država in občine glavni krivec za slabo poslovanje teh družb. Skupščina lastnikov (KAD, SOD ter občina) imenuje nadzorni svet družbe in ta imenuje upravo družbe. Ekonomski absurd je, da lastniki sploh niso motivirani za uspešno poslovanje igralniških družb, saj je večji ali manjši dobiček iz poslovanja, ki bi si ga razdelili povsem nepomemben v primerjavi z vsakomesečno zagotovljenimi dajatvami od bruto igralniške realizacije. Lastniki tako svoje pravice uporabljajo za politično nastavljanje nadzornih svetov in nato uprav tako,

da si še dodatno zagotovijo finančno reševanje njihovih lastnih političnih interesov (sponzoriranje različnih športnih in drugi organizacij, prireditve in dogodkov ter drugih koristi).

Razumljivo je, da politiki, ki ne odgovarjajo za svoje škodljivo ekonomsko ravnanje in nepotrebne stiske ljudi, ne bodo zlahka pristali na to, da bi se igralnice privatizirale. Prej poskrbijo za prisilne poravnave, kjer so potem močno prizadeti prav vsi dobavitelji in zaposleni in vztrajajo vse do stečaja, kot da bi se odpovedali svojim privilegijem (letos stečaj Casino Ljubljane in Maribora).

V Sloveniji je prisoten še en ekonomski absurd, saj lastniki (država in občine) podpirajo nastajanje novih igralnic in igralnih salonov in posledično delujejo v škodo lastnih družb in zmanjšujejo lastno premoženje. Vendar je tako delovanje države in občin ekonomsko razumljivo, saj z morebitno večjo oz. popolno konkurenco dosegajo vse igralniške družb skupaj večje bruto prihodke in posledično prejme država in občine višje davčne in koncesijske prilive v lastne proračune. Tako početje politikov se nadaljuje tudi, ko imajo igralniška podjetja izgube, zmanjšujejo plače in odpuščajo ali pa s prisilnimi poravnahami oškodujejo dobavitelje in poslovne partnerje.

Politiki pač ne razumejo celovitosti ekonomije ter učinkov na druge dejavnosti zaradi multiplikatorja prihodkov. Zaposleni, ki plačuje davke in postanejo brezposelni ter nato prejemniki državne pomoči, le to prejemajo iz drugih virov in ne od istega kamor se stekajo igralniške dajatve. Tako je krog sklenjen, vsi se obnašajo racionalno iz svojih ozkih okvirnih interesov, razvoj pa gre navzdol. Ocenjujem, da je za Goriško samo še pot navzdol v še večjo gospodarsko krizo kot je prisotna sedaj v kolikor bomo dopustili nadaljevanje sedanjega škodljivega ravnanje politikov, ki sploh ne razumejo delovanja ekonomskih zakonitosti.

2.3.

Sedanja kriza v igralništvu se nakazuje že nekaj let, tako kot so že stare zahteve za znižanje visokih dajatev, ki niso več primerne za popolnoma drugačne tržne razmere kot so bile pred 10 leti. Vsakemu laiku je razumljivo, da igralnica ali privatni igralni salon v notranjosti države ne zmore enakih davčnih obremenitev kot igralnica ali igralni salon tik ob italijanski meji. Logično bi bilo, da bi država davčne stopnje prilagodila atraktivnosti lokacij, kot to poznajo v nekaterih drugih državah (n.pr. Grčija,...). Nerazumljivo je, da je država reševala te državne kazinoje v notranjosti države tako, da je izgube zaradi previsokih dajatev pokrivala z dokapitalizacijami. Tako je država prisilila KAD, SOD, HIT da znova in znova zagotovijo dodatne milijone evrov za dokapitalizacije teh ogroženih družb, da je le od njih še naprej v državni in občinski proračun črpala visoke igralniške dajatve.

Sprevrženost političnega delovanja je, da so politiki jemali sredstva KAD namenjena za pokojninski sklad in jih uporabili za pokrivanje izgub državnih igralnic, ki jih je država izčrpavala s previsokimi davki v proračun države in občin. Sedaj pa ti isti politiki trdijo, da je potrebna pokojninska reforma. V brezno neodgovorno mečejo stotine milijonov in milijarde, za delavce pa ni nekaj evrov za višje plače, češ da bi to ogrozilo gospodarstvo in delavna mesta.

Seveda obstajajo še večje ekonomski debakli kot je igralniški. Avtocesti program se je izkoristil za neupravičeno prelitje davkoplačevalskega denarja v nekatera podjetja. Tudi 10 milijard € vreden program posodobitve železnic nima ekonomske upravičenosti, razen tega, da bodo od tega državnega projekta poniknilo nekaj milijard € davkoplačevalskega denarja za privilegirance.

3. Zaključek

Očitno je, da bi morala država poskrbeti za zakone in nadzor ter spoštovanje pravil in ostro sankcioniranje. Če je država lastnik igralnic, ki jih tudi aktivno upravlja preko političnih prijateljev, ta država ne bo samo sebe ovajala policiji in sodišču zaradi lastnega nezakonitega delovanja. Zato je popolnoma jasno, da bi morala država izstopiti iz lastništva gospodarskih družb, še posebej igralniških, saj je njihova dejavnost še bolj družbeno občutljiva in se v celoti posvetiti samo celovitemu nadzoru nad dejavnostjo. V nekaterih državah obstajajo samo državne igralnice vendar v teh državah praviloma sploh ne želijo povečanih davkov iz te dejavnosti in jo zato primerno omejujejo z različnimi instrumenti. Nekatere od teh držav sicer igralniške dejavnosti ne prepovejo samo zaradi grožnje, da bi ta dejavnost potem delovala v podzemlju. Zato jo dopuščajo kot strogo regulirano in omejujejo njeno poslovanje.

V Sloveniji ne bo nastala razvojno naravnano inovacijsko družbeno okolja vse dotlej, dokler se bo dovolilo nekaznovano pleniti državno premoženje v korist določenih »družbenih elit«. To zadnje je bolj dobičkonosno in lažje kot prvo.

Privatizacija državnih igralnic bi morala potekati z razpisi in tako, da bi imele prednost tiste velike multinacionalke, ki so pripravljene vložiti več sto milijonov € za ustvarjanje zelo privlačnih turističnih igralniških destinacij v Sloveniji. Razumljivo, da to ne bodo slovenski investitorji, ki nimajo ne denarja in ne znanja za ustvarjanje velikih turističnih destinacij. Upamo lahko, da tokrat goriški politiki ne bodo tako kot pred tremi leti izjavljali, da sploh ne potrebujemo novih delavnih mest. Razumljivo je, da pa bodo proti takim rešitvam vsi domači potencialni interesenti, ki bi radi brez denarja počakali, da kupijo podjetja pred stečajem. Prav ti tajkuni potrebujejo čim večjo brezposelnost in čim nižje plače, saj si tako olajšajo prevzemanje podjetij brez denarja. Zaradi skromnega znanja pa niso v stanju tekmovati na globalnih trgih za turistično igralniške goste, kar bi zagotavljalo rast blagostanja za vse. Ugledne tuje multinacionalke želijo dobičke, a se ne obnašajo tako mačehovsko kot nekateri slovenski lastniki, ki sploh ne dajo plač, ne plačujejo prispevkov in drugo. Ugledne multinacionalke dosledno spoštujejo vso zakonodajo v gostujoči državi.

*Opomba:

mag Boris Nemec je bil v preteklih 13 letih član mnogih mednarodnih teles, ki so se ukvarjala z igralniško dejavnost in je eden od dveh iz Slovenije povabljenih strokovnjakov v članstvo elitne ekspertne mednarodne organizacije IMGL (International Masters of Gaming Law-<http://www.gaminglawmasters.com>).